

Utbredelse og bestand

Edelkreps (*Astacus astacus*) kalles ferskvannskrepsen vi har i Norge. Arten forekommer i de sentrale og sør-østlige deler av Østlandet, med noen få unntak i Trøndelag og i Vest-Norge. Edelkrepsen er kjent for spesielt god kvalitet på kjøttet, og har derfor vært ettertraktet i mange land. Tidligere var krepsen vidt utbredt i Europa, men etter en periode med foringelse av vannkvalitet, overbeskatning og krepsepest har edelkrepsen forsvunnet fra mange områder. I dag er edelkrepsen så sjelden i Europa at den er kategorisert som truet på den europeiske rødlista over sjeldne og truede dyrearter (IUCN's rødliste). Bestanden i Norge er imidlertid en av de beste i Europa, og vi har således et spesielt ansvar i å ta vare på edelkrepsen også for framtida.

Til tross for at den norske bestanden er god i Europeisk sammenheng, har krepsen hatt og har fortsatt store problemer her til lands. Vann og vassdrag er stadig utsatt for ulike trusler, enten det gjelder forurensning, sykdom eller fysiske inngrep som kanalisering, bekkelukking og regulering. Av forurensning er både eutrofiering (dvs. tilførsel av unaturlig store konsentrasjoner av næringsalter) og forsuring en stor trussel for krepsen. Disse faktorene forringer krepsens leveområder og kan redusere eller utrydde lokale krepsebestander.

En annen utfordring for vår edelkreps er krepsepesten. Dette er en meget smittsom sykdom som forårsakes av en sopp. Pesten kom til Sverige i 1907 gjennom utsetting av signalkreps (*Pasifaculus leniusculus*), og spredte seg etterhvert over store deler av vårt naboland. I 1971 ble krepsepesten observert også i Norge, i Eidskog ved grensetraktene.

Tross et omfattende arbeid i å forhindre spredning til nye områder, er krepsepesten i dag påvist i Glomma og Haldenvassdraget, i tillegg til enkelte mindre lokaliteter på sør og østlandet. For å hindre videre spredning er det derfor innført forbud mot krepsing i deler av disse vassdragene. I Glomma gjelder dette for vassdraget nedstrøms Braskereidfoss i Våler kommune til utløp ved Sarpsborg. Det gjelder og alle sideløp og vann tilknyttet Glomma, oppstrøms til nærmeste vandringshinder. For Haldenvassdraget gjelder forbudet nedstrøms Ørje sluser.

Utover 1990 og 2000-tallet er det gjort en stor innsats for å reetablere kreps i mange vassdrag hvor bestandene var eller var tilnærmet utryddet. Deriblant er det satt ut store mengder edelkreps. Da krepsen vokser sakte og blir sent kjønnsmoden, tar det lang tid for en bestand å bygge seg opp.

Krepsens biologi

Edelkrepsen kan bli opp til 18 cm lang. De vokser imidlertid svært sent; omlag 9mm i året hos hannen og enda mindre hos hunnen. En kreps blir sjelden lengre enn 13 cm, og de kan da være 15-20 år gamle. For å kunne vokse, må krepsen skifte skall relativt ofte. Ung kreps skifter skall flere ganger i året, voksne en til to ganger. På grunn av skallens oppbygning, trenger de rimelige høye konsentrasjoner av kalsium i vannet (2-3 mg Ca/l). Dette kan være mangelvare i enkelte forsurede vassdrag.

Krepsen parer seg om høsten, og få dager etter parring befruktes og legges eggene. Hunnen oppbevarer deretter eggene under bakkroppen, helt til de klekker påfølgende sommer. Ungene er da 8-9 mm lange, og først etter fem til syv år er de blitt kjønnsmodne.

Howdan hindre spredning av krepsepest?

Som tidligere nevnt er krepsepesten kommet med utsettinger av den amerikanske krepsearten signalkreps. I kampen mot spredning av sykdommen er det viktig å unngå videre spredning av signalkrepsen. Signalkrepsen er vert for soppen, men tar selv ikke skade av den. Visuelt skiller vi disse to krepseartene på signalkrepsens hvite felter på klørne som edelkrepsen mangler.

Krepsepesten kan også spres ved soppsporer, for å forhindre dette skal all fangstredskap samt båter - NB! kjølevann i motorer, badeutstyr, klær og fottøy behandles før bruk i annet vassdrag. En av følgende behandlingsmetoder kan benyttes:

1. Soltørking til fullstendig tørrhet.
2. Oppbevaring i badstue ved 60-80 °C i 5 timer.
3. Koking i minimum 5 minutter helt neddykket.
4. Neddykking i rødsprit (3 deler sprit + 1 del vann) i 30 minutter.
5. Frysing, - 10° C i ett døgn.
6. Desinfisering med eget middel, eks. Virkon S.

Ved funn av syk eller død kreps, kontakt Mattilsynet på 06040.

Mer om desinfiseringsmetoder - [Kreps og krepsing](#)

Forskrift om ferskvannskreps

(Fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning den 01.08.2001)

§ 1 Fredningstid

Fra og med 15. september til og med 6. august kl. 18.00 er det forbudt å fange eller avlive ferskvannskreps og å bruke, sette ut eller la bli stående redskap som er innrettet til slik fangst.

§ 2 Minstemål

Ferskvannskreps som er kortere enn 9,5 cm fra pannehornets spiss til enden av halen, må ikke oppbevares, gis bort, selges, kjøpes, mottas eller avlives, men skal settes ut igjen i vannet straks den er tatt opp.

§ 3 Dispensasjon

Fylkesmannen kan etter søknad gi dispensasjon fra denne forskriften til fangst av kreps til vitenskapelig formål.

§ 4 Spesielle reguleringer

Fylkesmannen kan innføre maskeviddebegrensninger, endringer i minstemål og innskrenke fisketiden i lokaliteter hvor dette er nødvendig for å ivareta bestandene av ferskvannskreps.

§ 5 Straff

Overtredelse av forskriften er straffbart, jfr. lov om laksefisk og innlandsfisk § 49.

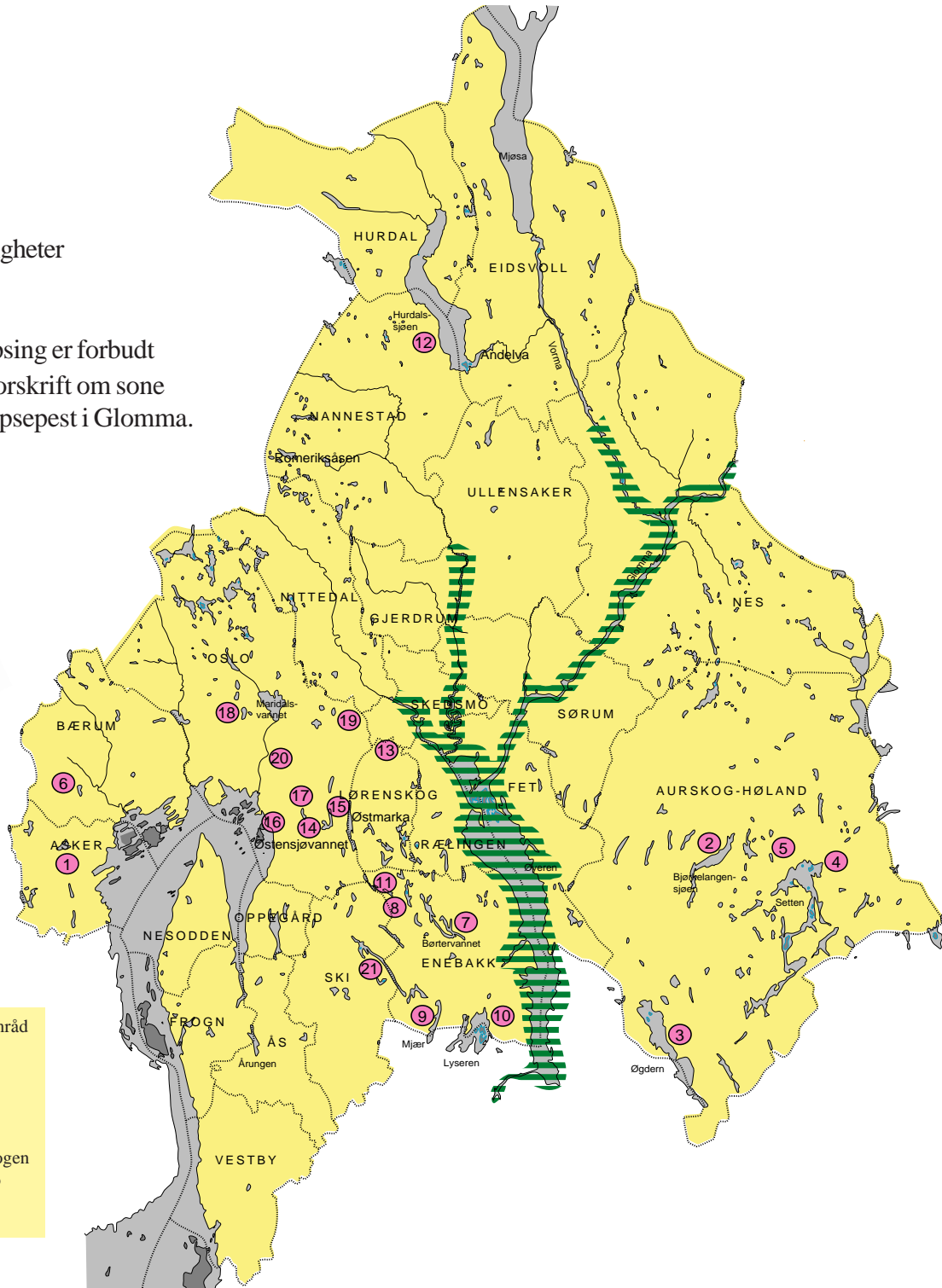
§ 6 Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft 01.08.2001. Samtidig oppheves forskrift av 22.07.1981 nr. 8788 om fredning og fangst av ferskvannskreps.

5 Lokaltet med muligheter for krepsing.

==== Områder hvor krepsing er forbudt pga. krepspest, Forskrift om sone for å bekjempe krepspest i Glomma.

Folderen er utarbeidet av NJFF-Akershus i samråd med Fylkesmann i Oslo og Akershus.

Økonomisk støtte er motatt fra Fylkesmann i Oslo og Akershus.

Tekst og layout: J.R. Samuelsen og E. Asaskogen
Foto: J.R. Samuelsen (forside) og Børre Dervo
1 utg. juli 2002
2 utg. juli 2009

Nr.	Kommune	Innsjø	Salg av krepskort	Salgsted	Kontaktperson	Bestand
1	Asker	Dikemarksvannene: Nordvannet Verkensvannet Ulvenvannet Svartputten	OFA OFA OFA Nei	www.ofa.no/Nordvannet www.ofa.no/Verkensvannet www.ofa.no/Ulvenvannet	www.ofa.no www.ofa.no www.ofa.no	Tynn Tynn Tynn Tynn
2	Aurskog Høland	Bjørkelangsjøen	Nei*			Tynn
3	Aurskog Høland	Hemnessjøen/Øgdern	Nei*			Tynn
4	Aurskog Høland	Setten	Nei*			Tynn
5	Aurskog Høland	Tasketjern St.	Nei*			Tynn
6	Bærum	Svartvann	Nei*			
7	Enebakk	Børtervann	OFA	www.ofa.no/Børtervann	www.ofa.no	
8	Enebakk	Raudsjøen	OFA	www.ofa.no/Raudsjøen	www.ofa.no	
9	Enebakk	Mjør	Nei*			
10	Enebakk	Lysern/Brevik	Nei*			
11	Enebakk	Mosjøen	OFA	www.ofa.no/Mosjøen	www.ofa.no	
12	Hurdal	Hurdalsjøen	Nei*			
13	Lørenskog	Langvann	Nei*			
14	Oslo	Nøklevann	OFA	www.ofa.no/Nøklevann	www.ofa.no	
15	Oslo	Elvåga badedam	OFA	www.ofa.no/Elvåga_badedam	www.ofa.no	
16	Oslo	Åklungen	OFA	www.ofa.no/Åklungen	www.ofa.no	
17	Oslo	Ulsrudvann	OFA	www.ofa.no/Ulsrudvann	www.ofa.no	
18	Oslo	Songsvann	OFA	www.ofa.no/Songsvann	www.ofa.no	
19	Oslo	Steinbruvann	OFA	www.ofa.no/Steinbruvann	www.ofa.no	
20	Oslo	Akerselva	OFA	www.ofa.no/Akerselva	www.ofa.no	
21	Ski	Langen	Nei*			Tynn
Oppland/Nordmarka				www.lovenskiold.no/kreps	www.lovenskiold.no	
	Lunner	Harestuvannet	Lunner Alm./Løvenskiold	www.lunner-almenning.no/kreps	www.Lunner-almenning.no	
	Lunner	Strykenvannet	Lunner Almenning	www.lunner-almenning.no/kreps	www.Lunner-almenning.no	

* Tillatelse til krepsing kan gis av grunneier ved forespørsel.